

D.R. Popescu și LUMEA SA FICȚIONALĂ dar REALĂ

Criticul și istoricul literar Constantin Cubleșan ne oferă spre lectură cu folos o nouă carte, **Dumitru Radu Popescu în labirintul mitologiei contemporane**, Ed. Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2015.

După ce de-a lungul anilor i-a recenzat operele, iar acum profesorul clujean porcede la revizuirea și completarea lor găsind "*azimutul*" care orânduiește cronicile într-o monografie necesară despre opera lui **D.R. Popescu**.

Studiul monografic este precedat de câteva pagini introductive. Scurtul capitol de început "Lumea ca labirint", într-o formă sintetic-rezumativă, ne spune care este locul și rolul scriitorului în literatura postbelică, mai exact în cadrul a ceea ce ne-am obișnuit să numim *generația șaizeci*, care a dat prima lovitură de grație realismului socialist. În celelalte două capitole ("O cupă ..." și "Un alt rege Lear") pune sub genericul "Escurs sentimental" Constantin Cubleșan, cu amintiri și cuvinte, desenează portretul Omului Dumitru Radu Popescu.

Prima secțiune a monografiei cartografiază proza scurtă. Fiecare din cele șase capitole cu titluri percutante centrează pe câte un text definitoriu pentru universul nuvelistic al scriitorului și a artei lui literare. Criticul identifică și analizează resorturile intime ale textului care fac din bucățile *Mări sub pustiuri*, *Leul albastru*, *Dor*, *Duios Anastasia trecea* adevărate capodopere. Prozele scriitorului sunt în răspăr cu moda vremii, cu dogma ideologică, încât paznicii ideologiei au reacționat imediat și au orchestrat o campanie de condamnare a scriitorului care a îndrăznit să nesocotească libertățile și succesele comunismului românesc. Pretextul campaniei a fost celebra nuvelă *Leul albastru*, publicată în "Luceafărul" nr. 24, 25, 26 / aug. 1965. Nuvela, având ca protagonist un elev de liceu, care la ora de desen prezintă un leu albăstru închis într-o cușcă, este o parabolă despre libertate. Criticul trece în revistă revoluționarele luări de atitudine găzduite de "Scânteia", "Scânteia tineretului", "Gazeta învățământului", "Munca"... (vezi p. 42-44). Fața adevărată a "libertății" inaugurată de DECLARAȚIA din 1964 și de "eliberarea" deținuților politici ve vede, bunăoară, din mărturisirea unui fost student la filologia bucureșteană implicat în campania de condamnare a tânărului scriitor Dumitru Radu Popescu (p. 42-44). Azi, când citim asemenea gogomăni în limba de lemn, semnate de neica nimeni în drum, îți vine să râzi; un râs crispat. Dintre acei semnatari îmi amintesc de unul cu numele de Alexandru Bojin care prin insipidele sale cărți de metodică ne învăța, pe noi, profesorii, cum să predăm literatura română în liceu.

Concluzia despre proza scurtă: **D.R.** se înscrie printr-un condei original în descendența lui Slavici - Rebreanu. În nuvelele sale scriitorul "aduce în prim-plan, consemnează criticul, probleme de conștiință, indivizi cu trăirile lor personale într-un prezent obtuz și arogant din punct de vedere social [...] Masiv și profund, prozatorul se încadrează prin totul, fără nici o rezervă, într-un consens european major al literaturii de redescoperire a valorilor umane individuale, dincolo de biografia colectivă impusă a societăți închise, căreia îi aparține." Toposul prozelor este satul bulversat de urmările războiului și apoi de aberanta colectivizare socialistă, de înstăpânirea asupra țării și oamenilor a dictaturii comuniste. Folosindu-se de mit,

parabolă, alegorie, scriitorul aduce în “prim-plan [drame] individuale” cu semnificații general umane. Gestul scriitorului înseamnă “refuzul promovării dogmelor unei societăți în care *colectivitatea* estompa, strivea trăirea personală a omului în contextul istoric dat. D.R. Popescu propune astfel o perspectivă răsturnată față de imaginea lumii ca bloc alcătuit din indivizi fără personalitate.” Nuvelele și povestirile lui D.R. Popescu sunt parabole și alegori realizate într-un stil bogat, despre raportul individ-istorie-societate, despre viață și moarte, despre libertate și aspirații, despre căutarea adevărului.

În continuare Constantin Cubleşan urmărește cum toate aceste teme vor fi reluate și disecate în romane, *alte povești*, care dezvăluie alte și alte fațete ale lumii căreia scriitorul îi este grefier. Caracterul de dezbatere, bogăția și complexitatea caracterologică a personajelor, tehnicile scriitoricești dau romanelor lui **D.R** o anvergură de universalitate și trimit spre modelele majore ale scriitorului: Shakespeare și Faulkner. În a doua secvență a monografiei, cu finețe și profunzime, sunt comentate romanele în ordinea lor cronologică punctându-se cu fiecare roman analizat, deopotrivă noutatea fiecăruia în raport cu precedentele, cât și unitatea ideatică și stilistică a universului romanesc derepopescian. Așa cum Shakespeare și Faulkner și-au creat o lume a lor și romancierul nostru și-a creat una a lui, unică, de neconfundat.

Autorul monografiei analizând romanele, de la *Zilele săptămânii* (1959) și *Vara oltenilor* (1964) la ciclul *F* (1969) și dipticul *Triton B.*, iar de aici la *Întoarcerea tatălui risipitor* (2009) și *Simonetta Berlusconi. Călugărul Filippo Lippi și călugărița Lucrezia Buti* (2012), urmărește felul cum autorul lor își aprofundează problematica moral-ideologică și își subtilizează tehnica artistică în așa măsură încât **D.R** devine unul din cei mai valoroși romancieri din ultimile 4-5 decenii, fără a mai aminti de prezent. Una din caracteristicile romanelor lui D. R. Popescu mereu pusă în evidență de Constantin Cubleşan este caracterul pe cât de realist, pe atât de parabolic. O altă trăsătură fundamentală a operei derepopesciană este caracterul dialogal; romanele scriitorului sunt adevărate *dialoguri* socrato-platoniciene despre marile probleme ale omului din totdeauna.

Secțiunea următoare e despre publicistica scriitorului. De nu mă înșel, e prima analiză exhaustivă a publicisticii și eseisticii autorului *Vânătorii regale*. Printr-o aplicată analiză, monografistul pune în lumină verticalitatea și implicarea civică a omului și scriitorului D.R. Popescu. Criticul demonstrează că și pe tărâmul publicisticii și eseisticii **D.R** își copleșește contemporanii prin talent, mobilitate intelectuală și spirituală, prin originalitatea ideilor, a relațiilor între opere, scriitori dincolo de timpul și spațiul lor. Multe din eseurile lui pe teme literare (de cultură) sunt o adevărată bancă de idei care așteaptă condeii care să le preia și să le dezvolte. Multe din paginile acestea au un substrat biografic fiind astfel și o sursă de informații utile pentru istoricii literari.

Constantin Cubleşan își încheie monografia cu o *Addenda* în care inserează șase cronici la tot atâtea cărți despre opera lui D.R. Popescu semnate de Mirela Roznoveanu, Valentin Tașcu, Miron Popescu, Andreea Vlădescu Lupu, Sorin Crișan, Cornel Ungureanu.

Prin prezenta monografie exegeza derepopesciană a atins o împlinire, fiind în același timp un model. Finalitatea acestei cărți este un îndemn spre (re)citirea operei lui **D.R** - aceasta nefiind decât darul, ca și cartea lui Constantin Cubleșan, cititorului celui care nu de mult a împlinit 80 de ani.

Mediaș, feb., 2016

Ionel POPA